

*Цап В.Д., аспірант**

Таврійський державний агротехнологічний університет, Україна

ОСОБЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ) ВЛАСНОГО ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПРИ СПЛАТІ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Важливим показником, що характеризує роботу аграрного підприємства є собівартість продукції. Від її рівня залежать рентабельність окремих видів продукції, фінансові результати діяльності підприємства та його фінансовий стан. Від уміння правильно аналізувати собівартість продукції значною мірою залежить рівень ефективності господарської діяльності та розвиток суб'єкта господарювання. Тому найважливішим завданням обліку і статистики витрат виробництва та собівартості сільськогосподарської продукції є збирання, групування, калькулювання собівартості й аналіз облікових даних, що характеризують розміри, склад і динаміку витрат на виробництво продукції в агроформуваннях; визначення рівня витрат виробництва і собівартості кожного виду і групи однорідних продуктів як у цілому, так і за окремими статтями витрат; вивчення і виявлення причин відмінностей у формуванні рівня і складу витрат та собівартості продукції на підприємствах.

Оскільки витрати формують собівартість продукції, порівняння їх величини з одержаним доходом дає можливість визначити рівень ефекту діяльності [4, стор. 31].

З 01.01.2015 року на основі прийнятого Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» №71-VIII від 28.12.2014 р. порядок визначення бази оподаткування для податку на додану вартість з операцій з постачання самостійно виготовлених товарів (послуг) змінився і тепер вона не може бути нижчою за їх собівартість. [2, стор. 184].

На нашу думку зазначені зміни не враховують особливості оприбуткування сільськогосподарської продукції та визначення фактичної собівартості тільки по закінченню циклу виробництва, тобто в кінці року.

Облік сільськогосподарської продукції при оприбуткуванні здійснюється за вибором суб'єкта господарювання:

* Науковий керівник – доктор економічних наук, професор О.М. Шпичак

- або за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані в місяці продажу витрат;

- або за виробничою собівартістю відповідно до П (С)БО 16 «Витрати».

Справедлива вартість – сума, за яку можна продати активи або оплатити зобов'язання за звичайних умов на конкретну дату [3].

Собівартість – це витрати, які підприємство здійснило на виробництво продукції.

Отже, це дві різні категорії, тому не зрозумілим є, про яку саме собівартість іде мова в п.1 ст. 188 Податкового кодексу України: виробничу чи повну, фактичну чи планову собівартість реалізованих товарів (послуг). Різниця між виробничою і плановою полягає в сумі нерозподілених загальновиробничих і понад нормованих виробничих витрат, які не можна віднести до конкретної продукції.

На практиці більшість сільськогосподарських підприємств обліковують вихід виготовленої продукції за її плановою собівартістю і тільки в кінці року визначають її фактичну собівартість згідно Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, а планову собівартість коригують до фактичного рівня [1].

Істотне інформаційне навантаження має співвідношення ціни реалізації основних видів сільськогосподарської продукції до її собівартості. Цей індекс показує, що діючі сьогодні реалізаційні ціни на окремі види продукції не тільки не забезпечують оптимальну рентабельність галузей, але в них навіть не в повній мірі враховуються затрати, і продукція іноді реалізується за цінами нижчими, ніж фактичні затрати виробництва. Рівнозначні затрати, таким чином, отримують неоднакове суспільне визнання в ціні. В цьому один із основних недоліків практики ціноутворення. Так наприклад, незважаючи на те, що реалізаційні ціни на м'ясо підвищувались неодноразово, дана продукція залишається нерентабельною [4, стор. 148]. Головним чином це результат диспаритету цін, тому в ринкових умовах, на нашу думку, найбільш обґрунтованим слід вважати метод підтримки доходів сільськогосподарських товаровиробників через запровадження системи цін підтримки та еквівалентних цін на сільськогосподарську продукцію. Суть його полягає в тому, що на окремі найважливіші види продукції, виробництво яких передбачене державними програмами, встановлюються гарантовані мінімальні ціни – ціни підтримки. Такі ціни визначаються на основі нормативних галузевих витрат і прибутку, необхідних для сплати обов'язкових платежів до бюджету та забезпечуючи просте відтворення сільськогосподарського виробництва (табл.).

Аналіз співвідношення собівартості і фактичних цін реалізації основних видів сільськогосподарської продукції Запорізької області свідчить про досить істотне перевищення витрат над цінами за всіма видами продукції тваринництва, а також продукції рослинництва в 2012-2013 роках (табл.).

Збитки від продажу продукції зернових та зернобобових культур становлять на 1 ц продукції 9,44 грн. у 2013 році, на 1 ц ВРХ на м'ясо 865,77

Динаміка та оцінка результатів від реалізації основних видів сільськогосподарської продукції Запорізької області за 2011-2013 рр.*

№ п/п	Групи або вид сільськогосподарської продукції	Рік	Кількість підприємств	Кількість реалізованої продукції тис. ц	Повна собівартість 1 ц, грн.	Середня ціна реалізації 1 ц грн.	Відхилення середньої ціна до повної собівартості грн., 1 ц	Донараховування ПДВ до фактичної собівартості	
								всього, тис. грн.	на 1 ц
1	Зернові та зернобобові культури	2011	521	11 139,8	103,73	127,11	23,41	-	
		2012	510	8 477,9	153,81	152,76	-1,05	1 780,4	0,21
		2013	522	11 260,3	143,91	134,47	-9,44	21 259,4	1,89
2	Всього		x	x	x	x	x	23 039,8	1,17
3	ВРХ на м'ясо	2011	58	37,6	1691,23	1200,09	-491,14	3 693,4	98,23
		2012	59	35,8	2045,86	1266,30	-779,56	5 581,6	155,9
		2013	48	38,0	1917,0	1051,23	-865,77	6 579,9	173,2
4	Всього		x	x	x	x	x	15 854,9	142,3
5	Свині	2011	120	329,4	1265,33	1355,51	90,18	-	
		2012	108	279,6	1579,55	1539,23	-40,32	2 254,7	8,06
		2013	94	178,9	1612,84	1518,85	-93,99	3 363,0	18,80
6	Всього		x	x	x	x	x	5 617,7	12,25

* розраховано автором особисто на основі статистичних щорічників Запорізької області [5].

грн. У такому випадку продаж продукції нижче собівартості, це пряме понесення підприємством збитків, а згідно прийнятих змін до Податкового кодексу, підприємство має ще до нараховує на таку різницю ПДВ. Розрахункові дані по Запорізькій області за 2011-2013 роки свідчать, що при застосуванні нововведених норм ПДВ підприємства мають ще додатково перерахувати до бюджету з реалізації продукції рослинництва 23 039,8 тис. грн. або 1,17 грн. з 1ц, а також від реалізації м'яса ВРХ – 15 854,9 тис. грн. або 142,3 грн. з 1 ц.

В умовах значного з дорожчання паливо-мастильних матеріалів і інших матеріально-технічних ресурсів, а також скорочення площ посіву у зв'язку з неможливістю їх оброблення, собівартість вирощеної продукції в 2015 році може значно зрости, у такому випадку планова собівартість може бути значно нижчою від фактичної по закінченню циклу виробництва. Таким чином, нововведення можуть призвести до того, що збиткові сільськогосподарські товаровиробники, особливо які займаються тваринництвом, змушені будуть із отриманого збитку сплачувати 20 відсотків ПДВ до бюджету, оскільки не мають змоги впливати на ціну реалізації продукції.

За таких обставин вважаємо, що сільськогосподарські підприємства мають нараховувати податкові зобов'язання з ПДВ при реалізації сільськогосподарської продукції, з урахуванням норми Податкового кодексу України, стосовно нарахування зобов'язань, виходячи із ціни договору, але не нижче фактичної собівартості виробленої продукції.

Список використаних джерел: 1. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Затверджено наказом Міністерства аграрної політики України 18.05.2001 р, №132. 2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. 3. Національні стандарти бухгалтерського обліку. // Все про бухгалтерський облік. спецвипуск №298, К: Новий друк, 2014. 4. Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві: теорія, методологія, практика. За ред. П.Т. Саблука та ін. – К.: 2006. – 620 с. 5. Статистичний щорічник Запорізької області за 2011рік, за 2012рік, за 2013рік – Запоріжжя: Головне управління статистики у Запорізькій області. 6. Шпичак О.М. Ціноутворення і методика визначення витрат на продукцію аграрного виробництва: Економічний довідник аграрника. В.І. Дробот, Г.І. Зуб, М.П. Кононенко та ін. / За ред. Ю.Я. Лузана, П.Т. Саблука. – К.: “Преса України”, 2003. – 800 с.